

Vaksinasjonsattesten

Kopper var en av de mest fryktede epidemiske sykdommer i eldre tid. Vanligvis døde 20–30 prosent av de som ble smittet, og de som overlevde, ble vansiret av flekker og dype arr i huden for resten av livet. Man regner med at over 40 millioner mennesker døde av denne sykdommen i løpet av 1700-tallet.

Også kyr kunne bli smittet av en koppe-sykdom, men den var mye mildere enn varianten som angrep mennesker. Det hendte at budeier og andre som stelte med kyr, ble smittet av kukopper – uten at det fikk alvorlige følger. I 1790-åra gjorde den engelske legen Edward Jenner et interessant forsøk: Han sprøytet innhold fra blemmer etter kukopper inn i mennesker for å se om de på denne måten fikk immunitet mot kopper. Forsøket var vellykket, og den første *vaksinen* var oppfunnet. Selve ordet vaksine kommer fra den latinske betegnelsen på kukopper: *vaccinia*.

Noen år senere, i 1810, ble det innført tvungen koppevaksinasjon i Norge for alle barn. De fikk en attest av vaksinatøren, og en tid ble det også ført et eget register for vaksinerte i kirkeboken.

Her ser vi vaksinasjonsattesten til Kari Knudsdatter Tyve. Hun er blitt «indpodet med Koekopper» som «betrygge hende for Børnekopper i Fremtiden». Attesten er underskrevet av lærer Ingebrigt Grøtte, populært kalt «Grøt-skulin», som fungerte som vaksinator på denne tiden.

Kampen mot kopper er blitt en suksess-historie: Den fryktede sykdommen regnes nå for å være utryddet. Her i landet ble kravet om vaksinasjon opphevet i 1976.

Bildet som viser en koppepasient på Ullevål sykehus, er tatt fra boka *Kopper og vaccination i Norge* – skrevet av legen Ole Malm og utgitt i 1915.

